

W PROSTOCIE TKWI SIŁA

Socjologia

dla
bysstrzaków

Rozpoznawaj
podstawowe sposoby
funkcjonowania
społeczności

Korzystaj z socjologicznych
metod badawczych

Identyfikuj społeczny
charakter przestępczości
i dewiacji

Tytuł oryginału: Sociology For Dummies

Tłumaczenie: Katarzyna Rojek

ISBN: 978-83-283-3345-1

Original English language edition Copyright © 2010 by Wiley Publishing, Inc., Indianapolis, Indiana
All rights reserved including the right of reproduction in whole or in part any form.
This translation published by arrangement with John Wiley & Sons, Inc.

Oryginalne angielskie wydanie Copyright © 2010 by Wiley Publishing, Inc., Indianapolis, Indiana
Wszelkie prawa, włączając prawo do reprodukcji całości lub części w jakiegokolwiek formie,
zarezerwowane. Tłumaczenie opublikowane na mocy porozumienia z John Wiley & Sons, Inc.

Translation copyright © 2017 by Helion SA

Wiley, the Wiley Publishing logo, For Dummies, Dla Bystrzaków, the Dummies Man logo, A Reference for the Rest of Us!, The Dummies Way, Dummies Daily, The Fun and Easy Way, Dummies.com, and related trade dress are trademarks or registered trademarks of John Wiley and Sons, Inc. and/or its affiliates in the United States and/or other countries. Used by permission.

Wiley, the Wiley Publishing logo, For Dummies, Dla Bystrzaków, the Dummies Man logo, A Reference for the Rest of Us!, The Dummies Way, Dummies Daily, The Fun and Easy Way, Dummies.com i związana z tym szata graficzna są markami handlowymi John Wiley and Sons, Inc. i/lub firm stowarzyszonych w Stanach Zjednoczonych i/lub innych krajach. Wykorzystywane na podstawie licencji.

All rights reserved. No part of this book may be reproduced or transmitted in any form or by any means, electronic or mechanical, including photocopying, recording or by any information storage retrieval system, without permission from the Publisher.

Wszelkie prawa zastrzeżone. Nieautoryzowane rozpowszechnianie całości lub fragmentu niniejszej publikacji w jakiegokolwiek postaci jest zabronione. Wykonywanie kopii metodą kserograficzną, fotograficzną, a także kopiowanie książki na nośniku filmowym, magnetycznym lub innym powoduje naruszenie praw autorskich niniejszej publikacji.

Autor oraz Wydawnictwo HELION dołożyli wszelkich starań, by zawarte w tej książce informacje były kompletne i rzetelne. Nie biorą jednak żadnej odpowiedzialności ani za ich wykorzystanie, ani za związane z tym ewentualne naruszenie praw patentowych lub autorskich. Autor oraz Wydawnictwo HELION nie ponoszą również żadnej odpowiedzialności za ewentualne szkody wynikłe z wykorzystania informacji zawartych w książce.

Drogi Czytelniku!

Jeżeli chcesz ocenić tę książkę, zajrzyj pod adres

<http://dlabystrzakow.pl/user/opinie/socjob>

Możesz tam wpisać swoje uwagi, spostrzeżenia, recenzję.

Wydawnictwo HELION

ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice

tel. 32 231 22 19, 32 230 98 63

e-mail: dlabystrzakow@dlabystrzakow.pl

WWW: <http://dlabystrzakow.pl>

Printed in Poland.

- Kup książkę
- Poleć książkę
- Oceń książkę

- Księgarnia internetowa
- Lubię to! » Nasza społeczność

Spis treści

O autorze	13
Podziękowania od autora	15
Wstęp	17
O książce	18
Konwencje zastosowane w książce	18
Uwaga: socjologia jest kontrowersyjna!	19
Jak podzielona jest ta książka	20
Część I: Absolutne podstawy	20
Część II: Patrzyć na społeczeństwo jak socjolog	20
Część III: Zgoda buduje, niezgoda rujnuje. Równość i nierówność w naszym zdywersyfikowanym świecie	21
Część IV: Wszyscy razem. Różne formy organizacji społeczeństwa	21
Część V: Socjologia a Twoje życie	21
Część VI: Dekalogi	21
Konwencje zastosowane w książce	22
Co dalej	22
 Część I: Absolutne podstawy	23
Rozdział 1: Krótkie wprowadzenie do socjologii	25
Jak rozumieć socjologię	26
Definicja socjologii	26
Historia socjologii	26
Uprawianie socjologii	27
Patrzyć na świat oczami socjologa	28
Rozumienie kultury	28
Mikrosocjologia	28
Socjologia sieci społecznych	29
Różnice między ludźmi i między grupami	29
Stratyfikacja społeczna	29
Rasa i płeć	30
Religia	30
Przestępczość i dewiacja	31

Organizacja społeczna	31
Kultura organizacyjna	31
Ruchy społeczne i socjologia polityczna	32
Socjologia miasta	32
Socjologia a Twoje życie	32
Przebieg życia	32
Przemiana społeczna	33
Socjologia dla bystrzaków	33

Rozdział 2: Czym jest socjologia i na co mi ona? 35

Istota socjologii	36
Jeszcze o definicji	36
Badania naukowe nad społeczeństwem	37
Pytania socjologiczne	38
Gdzie uprawia się socjologię	40
Szkoly wyższe	40
Think tanki i instytuty badawcze	41
Organizacje non profit	41
Instytucje państwowe	42
Dziennikarstwo	43
Biznes i doradztwo	43
Życie codzienne	44
Socjologia a Twoje życie i Twój świat	44
Obiektywne myślenie o świecie społecznym	45
Elementy wspólne	46
Kolejność rzeczy ważnych	46
Rzetelne wsparcie dla polityki społecznej	47
Wyjątkowe spojrzenie na codzienne problemy	48

Rozdział 3: O tych, którzy robili swoje. Historia socjologii 51

A więc... kogo obchodzi historia?	51
Pojmowanie społeczeństwa przed powstaniem socjologii	52
Ludzie są tacy sami wszędzie... oprócz tych miejsc, gdzie są inni	53
Prekursorzy socjologii i ich koncepcje funkcjonowania społeczeństwa	54
Rewolucja polityczna i przemysłowa — nadeszła bez pytania	54
Powstanie socjologii	56
Wspólne zainteresowania pionierów socjologii	57
Socjologia — najambitniejsza z nauk	57
Potężny tercet	59
Karol Marks	59
Émile Durkheim	61
Max Weber	64
Socjologia w XX wieku	65
Socjologia wychodzi na ulice — szkoła chicagowska	65
Społeczeństwo masowe — czy jesteśmy owcami?	66
Elita władzy — zemsta Marksa	67
Socjologia współczesna	68

Rozdział 4: Metody badawcze. Nie da się włożyć społeczeństwa do próbki 71

Etapy socjologicznego badania naukowego	72
Zadaj pytanie	72
Przejrzyj literaturę	73
Dokonaj operacjonalizacji i zbierz dane	74
Przeanalizuj dane	76
Zinterpretuj wyniki	76
Wybór metody naukowej	77
Badania jakościowe a badania ilościowe	77
Badania przekrojowe a badania podłużne	79
Metody łączone	80
Analiza narzędzi analitycznych	81
Narzędzia statystyczne	81
Dane jakościowe	83
Uwaga na pułapki	84
Niedopasowanie danych do teorii	84
Pułapka śmiałości	84
Brakujące elementy	85
Wady statystyczne	87
Zwykle potknięcia	88

Część II: Patrzyć na społeczeństwo jak socjolog 89**Rozdział 5: Socjalizacja. Czym jest kultura i skąd się ją bierze 91**

Czym kultura jest, a czym nie jest	92
Przybliżenie do definicji kultury	92
Struktura i jej części składowe	93
Kontinuum od kultury do struktury	94
Sposoby badania kultury	97
Inne punkty widzenia	97
Produkcja kultury	98
Recepcja kultury	99
Płynąć z głównym nurtem	100
Subkultura	101
Mikrokultury	102
Socjalizacja, czyli wejście w kulturę	102
Psychologia społeczna — dziedziczność czy środowisko?	103
Jesteś tym, za kogo uważają Cię inni	104
Paradoks kulturowy: przyciąganie – odpychanie	106
Kultura, która łączy	106
Kultura, która dzieli	107

Rozdział 6: Mikrosocjologia. Jeśli życie jest grą, to jakie są jej reguły? 109

W Tobie i bez Ciebie. Paradoks funkcjonowania społeczeństwa	110
Fakty społeczne — suma naszych części	110
Użyj narzędzia (ze swojej skrzynki), a nie bądź narzędziem	112
Racjonalne (i nieracjonalne) wybory	114
O dokonywaniu (a przynajmniej o próbach dokonywania) wyborów racjonalnych	114
A niech to... O kiepskich wyborach	117
Interakcjonizm symboliczny — życie jako scena	121
Reguły gry	122
Zmiana ról, przesuwanie ram	123

Rozdział 7: Schwytani w sieć. Potęga sieci społecznych 125

Globalna wioska — społeczeństwo jako sieć	125
Wszystko się kręci wokół Ciebie — egocentryczne sieci społeczne	126
Sieć relacji	128
Sila słabych więzi	130
Dlaczego znajomi są cenniejsi niż najlepsi przyjaciele	130
Znajdź dziurę w strukturze i wskocz w nią!	132
Spostrzeżenia płynące z analizy sieci społecznych	134
Różnica między „Twoim społeczeństwem” a Twoim społeczeństwem	135
Otwarcie kanałów komunikacji	137
Sieci społeczne online — kiedy uwidacznia się to, co niewidoczne	139

Część III: Zgoda buduje, niezgoda rujnuje.

Równość i nierówność w naszym

zdewersyfikowanym świecie 143

Rozdział 8: Stratyfikacja społeczna. Wszyscy jesteśmy równi,

ale niektórzy z nas są równiejsi od innych 145

Przekrój przez warstwy społeczne	146
Rozumienie nierówności społecznej	146
Niekończąca się dyskusja: czy nierówność społeczna jest niezbędna?	148
Liczne oblicza nierówności społecznej	150
Dochody i majątek	150
Zawód	152
Wrodzone umiejętności	152
Motywacja	154
Kontakty	154
Kwalifikacje	155
Edukacja	156
Wiedza specjalistyczna	156
Dyskryminacja z powodu rasy, płci biologicznej, kasty	157
Dyskryminacja z powodu wieku	158
Porównanie zjawiska nierówności na skali międzynarodowej	159

Rozdział 9: Płeć biologiczna i etniczność.**Znam trasę wyścigu, ale gdzie jest meta? 161**

Uprzedzenia i dyskryminacja — dwie strony medalu	162
Rasa a etniczność	163
Możesz sobie wybrać etniczność, ale nie rasę	164
Świadoma i nieświadoma dyskryminacja rasowa	166
Mit „modelowej mniejszości”	168
Imigracja i asymilacja (albo jej brak)	170
Płeć biologiczna i płeć kulturowa	172
Kobiety, feminizm, niezgoda	172
Prawa GBLTQ i dekonstrukcja płci kulturowej	174
Rasa, etniczność, płeć biologiczna i płeć kulturowa wciąż mają znaczenie	176

Rozdział 10: Religia pod lupą. Wiara we współczesnym świecie 177

Religia z perspektywy historii	178
Karol Marks i „opium ludu”	178
Émile Durkheim i jego metafora społeczeństwa	179
Max Weber: religia jako zwrotniczy	181
Religia w teorii... i w praktyce	182
Koncepcje, ideologie i wartości religijne	182
Organizacje religijne	184
Wiara i wolność we współczesnym świecie	186
Bóg jako towar	186
Przekonania, czyny i wszystko, co pomiędzy	188

Rozdział 11: Przestępczość i dewiacja społeczna. O zmaganiach z prawem 193

Każde przestępstwo to dewiacja, ale nie każda dewiacja to przestępstwo	194
Przestępcy w społeczeństwie	195
Niektórzy przestępcy są po prostu złymi ludźmi (ale...)	195
Przestępczość jest normalna	197
Spółeczna konstrukcja przestępczości	199
Przed sądami	199
Na ulicach	201
Droga do dewiacji	203
Zwalczanie przestępczości	204
Co działa, co nie działa	204
Amerykańska rzeczywistość — wysoki odsetek osadzonych	207

Część IV: Wszyscy razem.**Różne formy organizacji społeczeństwa 211****Rozdział 12: Kultura korporacyjna. Studium organizacji (i dezorganizacji) 213**

Korporacyjna zagadka: zarabianie nie jest tak łatwe — albo tak proste — jak się wydaje	214
Weberowska wizja organizacji społecznej	215
Systemy racjonalne jako najczystsza forma biurokracji	217
Pomiar efektywności (w przeliczeniu na łopaty)	218
Granice ludzkiego rozumu	219

Systemy naturalne: jesteśmy tylko ludźmi	221
Aby ludzie czuli się wyjątkowi. Eksperymenty Hawthorne i ruch stosunków międzyludzkich	221
Kultura korporacyjna: spadek zaufania i darmowa kawa	223
Systemy otwarte — światowa sieć	224
Wyznaczanie granic organizacji	225
Organizacje jako sieci społeczne, sieci społeczne wewnątrz organizacji	227
Izomorfizm instytucjonalny. Gdyby tamta firma zeskoczyła z klifu, czy Twoja też by to zrobiła?	227
Dynamika misji organizacji. W poszukiwaniu celu	229
Rozdział 13: Reguły gry. Ruchy społeczne i socjologia polityczna	231
Rząd: rządzi i jest rządzony	231
Struktura społeczna a państwo	232
Przejęcie władzy — przyczyny rewolucji politycznej	233
Podział władzy (lub jego brak) w społeczeństwie	236
Modele konfliktów: każdy sobie	236
Modele pluralistyczne: jak fair, to fair	238
Ruchy społeczne — działania na rzecz przemian	241
Poderwanie do lotu	241
Droga do zaangażowania	245
Na czym polega sukces ruchu społecznego	246
Rozdział 14: Socjologia miasta i demografia.	
W domach z betonu nie ma wolnej miłości	249
Socjologia w mieście	250
Samotność tłumu	250
Społeczność ulicy	252
Przemiany dzielnic miejskich	253
Jest 22:00. Czy wiesz, kim są Twoi sąsiedzi?	254
Dzielnice miast w punkcie przełomowym	255
Powstanie i upadek przedmieść	257
Życie w mieście — zagrożenia i nadzieje	259
Klasa wyższa, klasa niższa i podklasa	259
Uszlachetnienie i nowa klasa kreatywna	261
Porządek i bałagan na ulicach	262
Część V: Socjologia a Twoje życie	265
Rozdział 15: Urodzić się, zabrać do pracy,	
urodzić dziecko i zabrać się stąd. Rodzina i przebieg życia	267
Społeczna konstrukcja wieku	268
„Wymyślenie” dzieciństwa	268
Mieć znów 18 lat. Nowy model starszego obywatela	270
Nadażyć za życiem	271
Demografia i momenty przejścia w przebiegu życia	272
Różne kształty kręgów życia	273

W trosce o zdrowie. Opieka zdrowotna i społeczeństwo	275
Znaczenie określenia „zdrowy”	275
Organizacja i dystrybucja opieki zdrowotnej	278
Rodzina — kiedyś i dziś	279
O rodzinie, której nigdy nie było	280
Współczesna rodzina	282

Rozdział 16: Było minęło. Rozumienie przemian społecznych287

Przyczyny ewolucji społeczeństw	288
Marks: jak nie ta rewolucja, to inna	288
Durkheim: zwiększająca się dywersyfikacja	290
Weber: w żelaznej klatce	291
Co będzie dalej?	293
Globalizacja	293
Wzrost (i spadek) dywersyfikacji	296
Postęp technologiczny	297
Narodziny klasy średniej	298
Lekcja z przeszłości. Pracuj na rzecz zmiany, ale nie panikuj	300
Socjologia w przyszłości	302
Czy socjologia przetrwa?	302
Paradoks: im więcej danych, tym mniej informacji	303

Część VI: Dekalogi 305

Rozdział 17: Dziesięć nadobowiązkowych książek socjologicznych307

Randall Collins, Sociological Insight	307
William Foote Whyte, Street Corner Society	308
William H. Whyte, The Organization Man	309
Erving Goffman, Człowiek w teatrze życia codziennego	309
Elijah Anderson, Streetwise	309
Arlie Hochschild, The Second Shift	310
Viviana Zelizer, Pricing the Priceless Child	310
Michael Schwalbe, Unlocking the Iron Cage	311
Richard Peterson, Creating Country Music	311
Katherine Newman, No Shame in My Game	312

Rozdział 18: Dziesięć pomysłów wykorzystania wiedzy socjologicznej w życiu codziennym313

Podchodź krytycznie do określenia „potwierdzone badaniami”	314
Uważaj na stwierdzenia o społeczeństwie, których nie da się udowodnić	314
Zrozum przeszkody na drodze do efektywnej komunikacji	315
Zobacz różnicę między tożsamością, którą sobie wybierasz, a tożsamościami, które wybierają dla Ciebie inni	315
Opanuj sztukę rozumienia sztuki — im bardziej zagmatwana, tym lepiej	316
Naucz się mądrze budować relacje	317
Dowiedz się, jak zmieniać społeczeństwo — bądź optymistą, ale miej realne oczekiwania	318

Dowiedz się, jak zainicjować ruch społeczny	318
Prowadź skutecznie swoją firmę	319
Zrozum to, że wszyscy jesteśmy różni, a jednak tacy sami	319
Rozdział 19: Dziesięć mitów o społeczeństwie obalonych przez socjologię	321
Dzięki ciężkiej pracy i determinacji każdy może dostać to, na co zasługuje	322
Nasze działania odzwierciedlają nasze wartości	322
Media robią nam pranie mózgu	323
Do zrozumienia społeczeństwa wystarczy zdrowy rozsądek	324
Obecnie kolor skóry nie ma już znaczenia	325
Z czasem rodziny imigranckie zasymilują się i przyjmą nową kulturę jak własną	325
Biurokracja odczłowiecza	326
Ludzie, którzy dokonują złych wyborów, po prostu otrzymują błędne komunikaty	326
Spółeczeństwo nie pozwala nam być „naprawdę sobą”	327
Istnieje społeczeństwo idealne	327
Skorowidz	329

Rozdział 1

Krótkie wprowadzenie do socjologii

W tym rozdziale:

- ▶ definicja socjologii;
 - ▶ patrzenie na świat oczami socjologa;
 - ▶ różnice między ludźmi i grupami ludzi;
 - ▶ organizacja społeczna;
 - ▶ wartość własnych spostrzeżeń natury socjologicznej.
-

Być może trzymasz tę książkę w rękach dlatego, że właśnie zaczynasz kurs socjologii w szkole wyższej albo rozważasz studia na tym kierunku. Albo zastanawiasz się, czy socjologia może Ci pomóc w pracy zawodowej; albo po prostu ciekawia Cię różne sposoby postrzegania społeczeństwa; a może socjologia przyciąga Cię z jeszcze innej przyczyny. Bez względu na konkretny powód, czytasz tę książkę zapewne dlatego, że chcesz poznać bliżej naukę, która nazywa się „socjologia”.

Ogólnie biorąc, w całej książce wyjaśniam podstawy socjologii: czym ona jest, jak się ją uprawia, w jakim celu. W trakcie wywodu oczywiście przywołuję wiele konkretnych dokonań tej nauki, ale mój główny cel polega na tym, żeby opowiedzieć Ci o *socjologii*, nie o *społeczeństwie*. Gdy zrozumiesz podstawy socjologii, wówczas możesz zakasać rękawy i zgłębiać materiały dostępne online czy w bibliotekach, by dowiedzieć się, co socjologowie mają do powiedzenia o zagadnieniu, które zainteresowało Cię w sposób szczególny.

Ten rozdział jest swego rodzaju mapą drogową reszty książki. Tutaj zarysowuję jej całość i wyjaśniam podstawowe zagadnienia, które omawiam dalej. Rozplanowałem treści tak, żeby przechodzić od podstawowych koncepcji ogólnych do coraz bardziej szczegółowych tematów, przy czym każdy rozdział stanowi samodzielną całość, więc nie musisz zaczynać lektury od samego początku.

Bez względu na to, którą drogę wybierzesz przez książkę — i przez socjologię w ogóle — mam nadzieję, że będziesz czerpać z tego radość i że socjologia zafascynuje Cię tak samo, jak fascynuje mnie.

Jak rozumieć socjologię

W części I książki *Socjologia dla bystrzaków* wyjaśniam podstawy socjologii: czym jest, jak powstała i na czym polega.

Definicja socjologii

Krótko mówiąc: socjologia jest to nauka o społeczeństwie. Socjolodzy posługują się naukowymi narzędziami i metodami, żeby rozumieć, jak i dlaczego ludzie zachowują się tak, a nie inaczej, kiedy wchodzą ze sobą w grupowe interakcje. Chociaż grupy społeczne — czy też społeczeństwa — składają się z pojedynczych ludzi, to jednak w ramach socjologii częściej bada się *grupy* niż *jednostki*. Zrozumienie, jak działa umysł pojedynczego człowieka, socjolodzy pozostawiają w dużej mierze psychologom.

Większość osób, które nazywają siebie socjologami, pracuje na uniwersytetach lub w innych szkołach wyższych, gdzie wykładają socjologię i prowadzą badania socjologiczne. Socjolodzy stawiają liczne pytania dotyczące społeczeństwa: czasami pragną uzyskać odpowiedź z czystej ciekawości, często jednak odkrycia socjologiczne są wykorzystywane przez polityków, prezesów, dyrektorów i jeszcze innych ludzi do podejmowania rzetelnych decyzji. Wiele osób, które zajmują się socjologią, prowadzi badania socjologiczne poza murami akademii, w ramach pracy w instytucjach państwowych, think tankach czy prywatnych korporacjach. Rzetelne i systematyczne badania naukowe nad społeczeństwem są, w taki czy inny sposób, pożyteczne właściwie dla nas wszystkich.

Szeroko rozumiane uprawianie socjologii — bez względu na to, czy uważasz się za socjologa, czy też nie — oznacza, że patrzy się na świat ze szczególnej perspektywy, którą socjolog C. Wright Mills nazwał „wyobraźnią socjologiczną”. Oznacza to, że jesteś gotowy odsunąć na bok swoje pomysły na to, jak świat *powinien* funkcjonować, żeby zobaczyć, jak funkcjonuje on *rzeczywiście*. Nie oznacza to jednak, że socjolodzy nie wyznają osobistych wartości ani nie mają własnych opinii na temat świata społecznego; po prostu uważają, że aby zmienić świat, najpierw trzeba go zrozumieć.

Historia socjologii

Socjologia jest uważana za jedną z nauk społecznych — wraz z ekonomią, psychologią, antropologią, geografą czy politologią (między innymi). Nauki społeczne rodziły się na przestrzeni XVIII i XIX wieku, kiedy ludzie zaczęli wykorzystywać metody naukowe w badaniach nad ludzkim życiem i zachowaniem. Ówczesny świat zmieniał się szybko i radykalnie: produkcja przemysłowa zastępowała rolnictwo, republiki zastępowały monarchie, a życie miejskie zastępowało życie wiejskie. Uświadomiwszy sobie, jak wiele wspaniałych odkryć nauka dokonała w świecie natury, ludzie postanowili, że będą się posługiwali tymi samymi metodami, aby odkrywać i rozumieć świat społeczny.

Wśród nauk społecznych socjologia od zawsze wyróżniała się ambicją zrozumienia *całego* świata społecznego — poprzez traktowanie wszystkich jej aspektów łącznie, a nie pojedynczo. Jest to zadanie „beznadziejne”, z którym socjolodzy zmagają się także obecnie.

Najważniejsi pionierzy socjologii mieli jasne wizje tego, jak badać i rozumieć społeczeństwo — koncepcje te stanowią podstawy wielu współczesnych badań i rozważań socjologicznych. Karol Marks podkreślał znaczenie zasobów fizycznych i świata materialnego; uważał, że istotą życia społecznego stanowi walka o zasoby. Émile Durkheim uważał, że ważniejsza od walki jest współpraca: interesował się normami i wartościami, które ludzie wspólnie pielęgnują i dzięki którym oparte na współpracy życie społeczne jest w ogóle możliwe. Max Weber, który czerpał z koncepcji Marksa i Durkheima, twierdził, że kluczowe znaczenie dla życia społecznego mają zarówno walka, *jak i* współpraca, zarówno zasoby materialne, *jak i* wartości kulturowe. (Więcej o Marksie, Durkheimie i Weberze przeczytasz w rozdziale 3.).

W minionym stuleciu socjolodzy nadal dyskutowali na temat koncepcji pionierów socjologii oraz starali się je stosować w badaniach nad różnymi społeczeństwami na całym świecie. W dużej mierze dzięki wpływowi, jaki wywarła w socjologii szkoła chicagowska na początku XX wieku (zob. rozdział 3.), współcześni socjolodzy przykładają dużą wagę zarówno do interakcji w małych grupach oraz interakcji indywidualnych, jak i do szerokiego kontekstu historii społecznej. Zdają sobie sprawę z tego, że i doniosłe pytania, i prozaiczne pytania dotyczące społeczeństwa są ze sobą sprzężone oraz że nie da się zrozumieć zjawisk w skali makro (dużej) bez zrozumienia zjawisk w skali mikro (małej).

Uprawianie socjologii

Z perspektywy naukowej społeczeństwo jest bardzo trudnym przedmiotem badania: jest bowiem ogromne, złożone, a na dodatek cały czas się zmienia. Wyzwanie, z którym socjolodzy mierzą się od lat, polega na tym, żeby opracowywać sposoby trafnej obserwacji społeczeństwa i weryfikować hipotezy co do tego, jak ono funkcjonuje.

Badania socjologiczne prowadzi się zasadniczo zgodnie z tymi samymi regułami, jakie obowiązują w badaniach naukowych w każdej innej dziedzinie: to Ty decydujesz, co Cię interesuje, sprawdzasz, czego się dowiedzieli na dany temat inni badacze, stawiasz konkretne pytanie oraz zbierasz dane, które mogą dostarczyć odpowiedzi; później analizujesz te dane oraz interpretujesz otrzymane wyniki. Następny naukowiec, który zainteresuje się tym samym tematem co Ty, uwzględni w ramach własnych badań wyniki uzyskane przez Ciebie.

Socjolodzy posługują się naukowymi metodami zarówno *ilościowymi*, jak i *jakościowymi*. (Więcej o nich przeczytasz w rozdziale 4.). Badania ilościowe bazują na pytaniach, które stawia się i na które udziela się odpowiedzi przy użyciu liczb. Z kolei badania jakościowe polegają na dokładnych obserwacjach i szczegółowych opisach, zwykle pisemnych. W badaniach ilościowych zazwyczaj używa się metod statystycznych — czasami bardzo wyrafinowanych — żeby sprawdzić, czy trend zaobserwowany w zestawie danych jest reprezentatywny dla całej populacji. Sięgając po statystyczne albo dowolne inne narzędzia naukowe, socjolodzy muszą bardzo uważać, by uniknąć wielu potencjalnych pułapek, które mogą prowadzić do nieprecyzyjnych albo błędnych interpretacji wyników.

Patrzeć na świat oczami socjologa

Aby pomóc sobie rozumieć bardzo skomplikowany świat społeczny, socjolodzy wypracowali pewne przydatne perspektywy — sposoby myślenia o świecie społecznym, które pomagają zarówno go pojmować, jak i zadawać ciekawe pytania, które go dotyczą. Dopóki nie zrozumie się tych punktów widzenia, socjologia może wydawać się dość zagmatwana. W części II książki wyjaśniam kilka spośród najważniejszych perspektyw socjologicznych.

Rozumienie kultury

Socjolodzy wyróżniają *kulturę* (czyli idee i wartości) oraz *strukturę* (czyli podstawową organizację społeczeństwa). Część socjologów koncentruje się na kulturze, a część na strukturze, da się więc bezpiecznie stwierdzić, że zarówno kultura, jak i struktura mogą odgrywać ważne role w kształtowaniu świata społecznego. (Więcej o kulturze i strukturze przeczytasz w rozdziale 5.).

Rozumieć kulturę to rozumieć, że idee i wartości — z uwzględnieniem tych, które są prezentowane w sztuce i mediach — nie zawsze odzwierciedlają idealnie zachowania ludzi. Socjolodzy kultury badają oddzielnie wytwory kultury (to, w czym się kultura przejawia) oraz recepcję kultury (wpływ, jaki wywiera kultura na działania i przekonania ludzi). (Więcej o tym przeczytasz w rozdziale 5.). Badają także różne rodzaje i poziomy kultury, począwszy od kultury głównego nurtu (o szerokim gronie odbiorców), przez subkultury (funkcjonujące w opozycji do głównego nurtu), skończywszy na mikrokulturach (funkcjonujących niezależnie w większym zbiorze).

Kultura może wywierać wpływ na to, jak ludzie myślą o samych sobie, jak również o innych; może łączyć ludzi, ale może też ich dzielić.

Mikrosocjologia

Zrozumienie, jak społeczeństwo funkcjonuje na poziomie mikro — czyli na poziomie relacji „jeden na jeden” czy też na poziomie jednostkowym — jest szczególnie skomplikowane, bo wymaga zrozumienia, jaką postać przyjmują społeczne normy i wpływy w głowie pojedynczej osoby.

Socjolodzy, ekonomiści i przedstawiciele innych nauk społecznych bardzo chcą zrozumieć, jak ludzie podejmują decyzje dotyczące swojego życia. Czasami bowiem dokonywane przez nich wybory są bardzo racjonalne (ludzie podejmują pracę, bo potrzebują pieniędzy na jedzenie i na życie), a czasami zdają się nie mieć żadnego sensu (ludzie wydają pieniądze w kasynie na gry, w których prawie na pewno je tracą, albo przekazują jako datki dla kogoś, kto mieszka na drugim końcu świata).

Szczególne wyzwanie, z którym mikrosocjologia zmagą się od lat, polega na tym, aby zrozumieć, jak i dlaczego ludzie podejmują drobne decyzje z chwili na chwilę, uwzględniając zarówno swoje indywidualne potrzeby, jak i okoliczności społeczne.

Ponadto, socjolodzy badają, jak ludzie wykorzystują społeczne role i zasady w interakcjach z innymi. Socjolog Erving Goffman wskazywał, że każdy człowiek jest w pewnym sensie aktorem na scenie: Twoja tożsamość społeczna to rola, którą odgrywasz,

a okoliczności, w których wchodzisz w interakcje z innymi, przypominają scenę, na której występujesz. Wszyscy to rozumieją w jakimś stopniu, ale tylko niektórzy wykorzystują ten fakt, żeby osiągnąć w życiu to, czego pragną. (Więcej o mikrosocjologii przeczytasz w rozdziale 6.).

Socjologia sieci społecznych

Nie tylko doradcy zawodowi podkreślają znaczenie osobistych sieci społecznych: w ostatnich dziesięcioleciach także socjolodzy w coraz większym stopniu podkreślają fakt, że to, kogo znasz (i jak dobrze), wywiera fundamentalny wpływ na wszystko w Twoim życiu, począwszy od wartości, a skończywszy na statusie ekonomicznym i oddziaływaniu politycznym. Społeczeństwo nie jest tylko jedną wielką chmarą ludzi, którzy oddychają tym samym powietrzem; jest to bardzo skomplikowana sieć, w której każdy jest powiązany z innymi poprzez relacje, które różnią się naturą oraz intensywnością. (Więcej o socjologii sieci społecznych przeczytasz w rozdziale 7.).

Jesteś powiązany — albo bezpośrednio, albo za pośrednictwem znajomych bądź znajomych swoich znajomych — właściwie z każdym w swoim społeczeństwie, tyle że z częścią osób masz więzi znacznie mocniejsze i bliższe niż z innymi. Ludzie Ci najbliżsi stanowią źródło ogromnego wsparcia, ale zarazem ci, z którymi jesteś tylko luźno powiązany, bywają jeszcze cenniejsi, kiedy pojawia się potrzeba pozyskania informacji, których Twoi znajomi czy współpracownicy nie są w stanie (albo nie chcą) Ci przekazać. Twoje miejsce w sieci społecznej determinuje Twoje możliwości, kiedy szukasz pracy, nawiązujesz kontakty albo oddziałujesz na otoczenie.

Niektórzy socjolodzy zajmują się wyłącznie socjologią sieci społecznych, ale obecnie prawie każdy socjolog wykorzystuje w jakimś stopniu dokonania i metody analizy sieci społecznych. W rozdziale 7. wspominam o wybranych refleksjach socjologicznych, którymi zaowocowała właśnie analiza sieci społecznych.

Różnice między ludźmi i między grupami

Bardzo ważną dla socjologów sprawą jest zrozumienie różnic i nierówności między różnymi grupami społecznymi. W części III książki przyglądam się wybranym spośród głównych podziałów społecznych na klasy, rasy, religie czy na tak zwanych dewiantów i ludzi „w normie”.

Stratyfikacja społeczna

Słowo „stratyfikacja” oznacza uwarstwienie czy też układanie się warstwami i może się odnosić zarówno do społeczeństwa, jak i do ziemi oraz skał. W każdym społeczeństwie część ludzi ma więcej władzy i wolności od pozostałych jego członków — w odniesieniu do tego typu różnic socjolodzy posługują się określeniem *klas społecznych*. Wydaje się, że również we wszystkich społeczeństwach występuje nierówność klasowa, przy czym w niektórych na większą skalę niż w innych. Socjolodzy zaś od lat debatują, czy nierówność jest niezbędna do tego, aby społeczeństwo funkcjonowało, czy też konieczna nie jest. (Więcej o stratyfikacji społecznej przeczytasz w rozdziale 8.).

Gdy słyszysz, że ktoś reprezentuje „klasę wyższą”, wówczas pierwsza myśl, która przychodzi Ci do głowy, najpewniej dotyczy pieniędzy. To prawda, pieniądze są istotne, z całą pewnością. Niemniej socjologdy podkreślają, że oprócz pieniędzy istnieje wiele różnych przyczyn nierówności społecznej, w tym: zawód, umiejętności, kontakty, kwalifikacje, wiedza specjalistyczna, jak również dyskryminacja z powodu rasy, płci biologicznej, kasty czy wieku.

Systemy klasowe zmieniają się w czasie, szybciej od nich zmieniają się pozycje poszczególnych ludzi w tychże systemach. Tego typu mobilność społeczna jest przedmiotem szczegółowych badań socjologicznych.

Rasa i płeć

Socjologdy odróżniają *rasę* (etykieta, którą przypinają Ci inni ludzie) od *etniczności* (kulturowe dziedzictwo grupy, z którą się identyfikujesz). Odróżniają także pojęcie *płci biologicznej* (status mężczyzny lub kobiety) od *płci społecznej* czy też *kulturowej* (sposób, w jaki identyfikujesz własny status). Wszystkie należą do najważniejszych czynników różnicujących w każdym społeczeństwie. Rasa, etniczność, płeć biologiczna i płeć społeczna służą często za „uzasadnienie” dyskryminacji i stereotypizacji, ale mogą też okazywać się tymi wspólnymi właściwościami, dzięki którym ludzie się łączą. (Więcej o rasie i etniczności przeczytasz w rozdziale 9.).

Kwestie rasy i etniczności są szczególnie istotne w naszych czasach, kiedy imigracja jest powszechna, a dywersyfikacja w społeczeństwach coraz większa — przy czym każde społeczeństwo jest inne pod względem różnicowania rasowego i etnicznego, dlatego też zagadnienia dotyczące rasy i etniczności mają charakter ponadczasowy (ze wszystkimi tego konsekwencjami).

Skala zinstytucjonalizowanej (czyli oficjalnej) dyskryminacji przedstawicieli określonych ras czy płci ostatnimi laty na szczęście wyraźnie się zmniejsza. Niemniej jednak podziały wynikające z rasy, etniczności, płci biologicznej i płci społecznej nadal wywierają ogromny wpływ na sposoby, w jakie ludzie postrzegają samych siebie i są postrzegani przez innych.

Religia

Religia może się wydawać niezwykle ciekawym przedmiotem badań naukowych — lecz socjologdy chcą zrozumieć świat społeczny w całości, a przecież religijne przekonania oraz instytucje znajdują się w samym centrum tego świata. Zadanie socjologów polega nie na określeniu, co znajduje się poza granicami tego świata, ale na tym, żeby obserwować, jak religia wpływa na życie ludzi tu i teraz.

Socjologdy badają więc zarówno wartości religijne (w co ludzie wierzą w związku ze światem duchowym, a dokładnie, jak to wpływa na ich działania w świecie materialnym), jak i organizacje religijne. Jak wszystkie organizacje społeczne, tak i te ewoluują w czasie. Nie zmienia się jednak to, że dla wielu ludzi we wszystkich społeczeństwach grupy religijne należą do najważniejszych społeczności w ich życiu. (Więcej o religii przeczytasz w rozdziale 10.).

Przestępczość i dewiacja

Dla socjologów *przestępczość* stanowi jeden z typów działalności ludzkiej, który należy do ogólnej kategorii dewiacji. *Dewiację* definiuje się jako dowolne działanie, które odbiega od norm obowiązujących w danej grupie społecznej. Przestępczość jest dewiacją, którą oficjalnie się karze przy użyciu zróżnicowanych środków, od niewielkiej grzywny po śmierć.

Dlaczego ludzie popełniają przestępstwa? Socjolodzy mają na ten temat różne teorie. Niemniej, zgodnie z cennym spostrzeżeniem Durkheima, niektóre przestępstwa występują we wszystkich znanych społeczeństwach na świecie — i w tym sensie przestępczość, która może być albo nie być zła, wydaje się zjawiskiem normalnym. Co uchodzi za przestępstwo w danym społeczeństwie, zależy zarówno od obowiązującego w nim prawa, jak i od związanych z przestępstwem interakcji społecznych.

Czy da się wyeliminować przestępczość albo przynajmniej ją zredukować? Chociaż nie istnieje społeczeństwo wolne od niej, to jednak badania socjologiczne dostarczają wielu wskazówek co do tego, jak można zmniejszyć liczbę najgorszych przestępstw. W rozdziale 11. podaję szereg przykładów.

Organizacja społeczna

Socjolodzy bardzo interesują się liniami podziałów przebiegającymi przez społeczeństwa, ale tak samo interesują się tym, w jaki sposób ludziom udaje się współpracować. W części IV książki przyglądam się trzem głównym typom organizacji społecznych, które bardzo ciekawia zarówno socjologów, jak i zwykłych ludzi pragnących razem pracować oraz żyć pokojowo i produktywnie.

Kultura organizacyjna

Czy chodzisz do szkoły średniej, czy jesteś na emeryturze, masz ogromne doświadczenie (być może większe, niżbyś chciał) w kontaktach z organizacjami, które socjolodzy nazywają organizacjami formalnymi. Należą do nich choćby korporacje, organizacje charytatywne oraz inne, w ramach których ludzie pracują razem, żeby osiągnąć określony cel... a przynajmniej tak to *opisują*.

Socjolog Richard Scott wskazuje, że organizacje społeczne zachowują się jak systemy *racjonalne*, *naturalne* i *otwarte*. Są *racjonalne*, ponieważ zwykle pracują jak maszyna, żeby osiągnąć zamierzony cel, ale zarazem są *naturalne*, bo tworzący je ludzie to nie maszyny, więc wnoszą oni do miejsc pracy swoje osobliwości i dziwactwa. Ponadto, organizacje te mają *otwarty* charakter w takim stopniu, w jakim ich funkcjonowanie podlega wpływowi funkcjonowania otaczających je organizacji. Wyjaśniam te sprawy bardziej szczegółowo w rozdziale 12.

Ruchy społeczne i socjologia polityczna

A co z organizacjami, które są tworzone w ściśle określonym celu, takim jak wywołanie przemiany społecznej? Czy odnoszą jakiegokolwiek sukcesy? Tak, ale nie zawsze. Wielu socjologów już badało warunki, w jakich ruchy społeczne odnoszą sukcesy. Ogólnie biorąc, wydaje się, że aby dojść do głosu, trzeba się pojawić we właściwym miejscu i we właściwym czasie z koniecznymi zasobami.

Zrozumienie tego, jak i dlaczego ruchy społeczne odnoszą sukcesy (albo ponoszą porażki), wiąże się z obszerną dziedziną socjologii politycznej, czyli z badaniami nad funkcjonowaniem rządu czy też państwa. Władze Twojego kraju mogą się wydawać potężne i nienaruszalne, lecz pozycja rządów państw widziana z szerszej perspektywy wydaje się raczej krucha. (Więcej o socjologii zajmującej się funkcjonowaniem rządów przeczytasz w rozdziale 13.).

Utrzymywanie się skutecznie działającego rządu stanowi niezwykle przejaw społecznej współpracy. Jeśli zaś rząd ponosi klęskę, to następująca po niej rewolucja może przynieść katastrofalne konsekwencje dla milionów ludzi.

Socjologia miasta

Socjologia narodziła się w miastach, zwłaszcza w szybko rozwijających się miastach czasów rewolucji przemysłowej. Właśnie tam i wtedy ludzie wywodzący się ze skrajnie różnych środowisk stykali się ze sobą w czymś, co czasami przypominało chaotyczny tygiel. Z jednej strony przemoc, choroby i bieda, z drugiej elektryzująca mieszanina języków, wartości i pomysłów.

Dwieście lat później świat okazuje się zurbanizowany w takim stopniu, jak nigdy dotąd. Jak to się dzieje, że ludzie wciąż mieszkają w miastach? Życie w śródmieściu jest nadal ekscytująco intensywne, ale nie całe życie miejskie toczy się właśnie tam. W minionych dekadach wiele milionów ludzi na całym świecie przeniosło się do społeczności okołomiejskich. W miarę jak ich członkowie się starzeli, część dotychczasowych mieszkańców wróciła na przedmieścia, a inni przenieśli się jeszcze dalej, do nowo wybudowanych zamożnych miejscowości podmiejskich. Ani na moment socjolodzy nie przestali badać tych miejskich (przedmiejskich i podmiejskich) przemian. Przeczytasz o tym w rozdziale 14.

Socjologia a Twoje życie

Przechodząc prosto do istoty rzeczy: jak się ma socjologia do *Twojego* życia? W części IV książki wyjaśniam, jak socjologia może odmienić sposób, w jaki pojmujesz swoją przeszłość i przyszłość.

Przebieg życia

Przebieg Twojego życia zależy oczywiście od Ciebie: to Ty decydujesz, czy i kiedy podejmiesz naukę, weźmiesz ślub, będziesz mieć dzieci, pójdziesz na emeryturę. Nie zmienia to faktu, że na każdym etapie życia podlegasz wpływom ze strony społecznych

instytucji i norm dotyczących właśnie przebiegu życia. Co „trzeba” robić w życiu? Co się stanie, jeżeli się tego nie zrobi? Czas i charakter przemian życiowych bardzo się różnią w poszczególnych społeczeństwach, a socjologdy badają, dlaczego tak jest.

Przez całe swoje życie człowiek pozostaje pod silnym wpływem rodzin, do których przynależy. Socjologdy i historycy obalili już wiele mitów dotyczących życia rodzinnego: w rozdziale 15. tłumaczę, jak socjologia może Ci pomóc w zrozumieniu własnej rodziny. Poruszam także zawsze aktualny temat opieki zdrowotnej, która ma wpływ nie tylko na to, jak długo żyjesz, ale także na jakość Twojego życia.

Przemiana społeczna

Jedynym stałym elementem życia społecznego jest zmiana: ewoluują bowiem normy, klasy, krótko mówiąc, zmienia się wszystko. Czy da się to wszystko jakkolwiek zrozumieć?

Socjologdy uważają, że tak, chociaż nie zawsze zgadzają się co do tego, jak to zrobić. Zdaniem Marksa przemiany społeczne wynikają z konfliktów i walk o zasoby materialne. Według Durkheima przemiany społeczne są nieuchronne, bo wraz z tym, jak społeczeństwa rozrastają się i dywersyfikują, zmieniają się ich normy i wartości. Weber uważał, że zarówno konflikty i walka o zasoby materialne, jak i zmieniające się normy wpływają na przemiany społeczne.

Socjologdy „od zawsze” mają nadzieję, że jakoś da się przewidywać przyszłość, żeby móc na nią oddziaływać. Oczywiście, socjologii jest — i prawdopodobnie będzie — daleko do przewidywania przyszłości w stopniu większym, niż robi to meteorologia, ale socjologdy, podobnie jak synoptycy, potrafią dość dobrze przewidzieć, kiedy zanoszą się na burzę. Tym, czego są ciekawi chyba najbardziej, jest przyszłość samej socjologii. Czy socjologia przetrwa? Jak społeczeństwo będzie wyglądało za jakiś czas? Zajrzyj do rozdziału 16., żeby poznać moje hipotezy w tych sprawach.

Socjologia dla bystrzaków

Wciąż Cię to nie dość przekonuje? Zajrzyj więc do części IV książki, czyli do „Dekalogów”. W rozdziałach 17. i 18. omawiam dziesięć sposobów na wykorzystywanie socjologicznych odkryć w swoim życiu codziennym. Ponadto podaję listę dziesięciu świetnie napisanych książek socjologicznych, po które możesz sięgnąć później, jeśli zainteresuje Cię ta lektura. W rozdziale 19. wymieniam dziesięć obalonych przez socjologię mitów dotyczących społeczeństwa — dziesięć spraw dotyczących otaczającego Cię świata społecznego, co do których być może *wydawało* Ci się, że wiesz, jak jest.

Wreszcie mój najmocniejszy argument za tym, dlaczego warto przeczytać tę książkę: żeby dowiedzieć się więcej o otaczającym Cię świecie społecznym. Oczywiście, przy okazji dowiesz się czegoś o samej socjologii — o publicznym sporze Talcotta Parsonsa z C. Wrightem Millssem, o rozmowach przeprowadzonych przez Arlie Hochschild ze sfrustrowanymi matkami pracującymi, o socjologach, którzy udali się do Paducah w stanie Kentucky, by porozmawiać z rodzinami dotkniętymi skutkami tragicznej strzelaniny w szkole. Co jednak ważniejsze, zapoznając się z próbami podejmowanymi przez socjologów na rzecz zrozumienia nieustannie zmieniającego się świata, poznasz świat jako taki — świat, który nadaje znaczenie i sens Twojemu życiu.

Po co komu socjologia

Mam nadzieję, że zaczynając czytać tę książkę, czujesz ekscytację. Nie pochlebiam sobie jednak, że jest to obecnie najważniejsza sprawa w Twoim życiu. Otóż to: a co *jest* obecnie najważniejszą sprawą w Twoim życiu? Czy właśnie zaczynasz życie w związku miłosnym, czy też je kończysz? Czy coś ważnego dzieje się w Twojej pracy? Czy pochłania Cię trudna sytuacja bliskiej osoby? A może cieszysz się na myśl o zbliżających się wakacjach bądź o ukończeniu studiów?

Wszystkie te sprawy mają charakter w dużym stopniu osobisty, a zarazem społeczny. Uczestniczysz w tego typu zdarzeniach indywidualnie, ale jednocześnie biorą w nich udział otaczający Cię ludzie — oraz otaczający ich ludzie oraz ludzie otaczający tamtych ludzi... Choć Twoje życie należy do Ciebie, to zasadniczo podlega jednak silnym wpływom (pod

różnymi względami *zdefiniowanym*) ze strony społeczeństwa, w którym żyjesz.

Jeżeli masz na swoim koncie podróże, lektury, filmy o innych kulturach, to zapewne zdajesz sobie sprawę z tego, w jak dużym stopniu normy, wartości i praktyki mogą się różnić od siebie w zależności od społeczeństwa. Decyzje, które podejmujesz, są oczywiście Twoimi decyzjami, ale to, co masz do dyspozycji i z czego wybierasz, daje Ci społeczeństwo, w którym żyjesz, podobnie jak sposób, w jaki postrzegasz te wybory. Jeżeli nie rozumiesz, jak funkcjonuje społeczeństwo i jak oddziałuje ono na Twoje życie, to nie znasz ważnych części siebie. Tylko poprzez zrozumienie swojego społeczeństwa — w czym może Ci pomóc właśnie socjologia — masz szansę prawdziwie zrozumieć siebie.

Skorowidz

A

ADHD, 277
agent socjalizacji, 105
altruizm, 120
Anderson Elijah, 261, 309
antropologia, 36, 97
Ariés Phillippe, 268
Asimov Isaac, 119
asymilacja, 170
autochton, 170

B

Bacon Francis, 156
badanie, 36
 antropologiczne, 97
 empiryczne, 57, 183
 etnograficzne, 75
 ilościowe, *Patrz:* metoda ilościowa
 jakościowe, *Patrz:* metoda jakościowa
 naukowe, 72, 77
 interpretowanie wyników, 76, 77, 83
 podłużne, 79, 80
 przekrojowe, 79, 80
 socjologiczne, 72, 74, 77, 80
 kultury, 97
 operacjonalizacja, *Patrz:* operacjonalizacja
Balch Robert, 203
bezpieczeństwo, 151
Bishop Bill, 256
biurokracja, 215, 216, 326
 właściwości, 215
Black Duncan, 240
błąd ekologiczny, 137
Bourdieu Pierre, 107, 157
Burt Ronald, 133
burżuazja, 60

C

Carneal Michael, 204, 206
Carter Prudence, 113
Castro Fidel, 68
Chomsky Noam, 289
Christakis Nicholas, 136
code switching, 113
Cohen Michael, 230
Collins Randall, 44, 195, 307
Comte Auguste, 56, 57, 58, 327
Condorcet Nicolas, 58
Cooley Charles, 105
Coontz Stephanie, 281
cud bostoński, 186
czasopismo socjologiczne, 73

D

Dahl Robert, 240
dane, 74
 analiza, 76
 błędy, 84, 85, 86, 88
 brakujące zmienne, 85, 87
 interpretowanie wyników, 76, 77, 84, 85, 86, 88
 uogólnienie, 84
 uproszczenie, 84
 niedopasowane do teorii, 84, 86
 niekompletne, 85, 86
 pozyskiwanie, 75, 76, 77, 82, 110
 zagregowane, 110
dane demograficzne, 272, 273
Davis Kingsley, 148, 150
demografia, 269, 270, 272
 dane, 272, 273
 etap życia, 272, 273, 274, 275
 moment przejścia, 272, 274, 275
 przesunięcie, *Patrz:* przesunięcie
 demograficzne

deprywacja względna, 243
 Detert Jim, 224
 dewiacja, 31, 45, 194, 203
 koszty, 194
 przyczyny, 203
 wtórna, 209
 Diamond Jared, 297, 298
 DiMaggio Paul, 228, 229
 Dobbin Frank, 47
 Dobson James, 187
 dochody, 151, 152
 Durkheim Émile, 27, 31, 33, 37, 52, 59, 61, 62, 64, 65, 106, 107, 110, 114, 120, 126, 137, 179, 180, 182, 183, 189, 197, 288, 290
 dyktatura, 240
 dyskryminacja, 30, 57, 146, 162, 326
 rasowa, 149, 157, 158, 164, 202
 nieświadoma, 167, 168
 świadoma, 166
 z powodu
 kasty, 157
 płci biologicznej, 157, 172, 173, 174, 281
 płci kulturowej, 158
 rasy, *Patrz:* dyskryminacja rasowa
 wiek, 158
 zinstytucjonalizowana, 30
 dzieciństwo, 268, 270, 310
 dziedziczność, 103, 104
 dzielnica, 253, 254, 255, 259
 bezpieczeństwo, 262
 cykl życiowy, 256, 257, 258
 uszlachetnienie, 261
 dziura strukturalna, 133, 134, 138

E

efekt Hawthorne, 222
 ekonomia, 36, 40, 114
 eksperyment Hawthorne, 221, 223
 Elwert Felix, 86
 emerytura, 274, 275
 emigracja, 40
 Engels Fryderyk, 60
 Erikson Kai, 199, 200
 etniczność, 30, 163, 164, 165, 167, 175, 176, 315, *Patrz też:* grupa etniczna
 etnografia, 65

F

Facebook, 139, 140
 fakt społeczny, 62, 63, 110
 wpływ na życie jednostki, 111
 Farberman Harvey, 208
 Feagin Joe, 303
 feminizm, 173
 filozofia, 303
 Fowler James, 136
 Frank David John, 175
 Friedan Betty, 172
 funkcjonalizm, 66, 67, 148, 278

G

Gamson William, 246
 Gans Herbert, 258, 259
 Garbage Can Model, 230
 Garfinkel Harold, 104
 Gates Henry Louis Jr., 149
 GBLTQ, 174
 Gemeinschaft, 250, 251
 gender studies, 36
 gentrification, *Patrz:* uszlachetnienie
 Gesellschaft, 250, 251
 Gibson David, 128
 Giuliani Rudy, 47
 Gladwell Malcolm, 138
 globalizacja, 159, 290, 293, 294, 295
 Goffman Erving, 28, 124, 135, 206, 309
 Granovetter Mark, 130, 131, 140
 grupa
 etniczna, 36, 170, 171, *Patrz też:* etniczność
 reprezentatywna, 81, 82, 273
 społeczna, 29, 53
 Grusky David, 159

H

Halle David, 72
 Harding David, 136
 Hawthorne efekt, *Patrz:* efekt Hawthorne
 hazard, 118
 Hebdige Dick, 101
 Hegel Georg Wilhelm, 60
 Herrnstein Richard, 88
 Hill-Popper Marya, 116
 hipoteza, 73, 76
 Hochschild Arlie, 282, 310

I

idea, 28, 92
 imigracja, 30, 65, 160, 170, 296
 asymilacja, 170, 171, 325
 imperium, 232
 instytut badawczy, 41
 interakcjonizm symboliczny, 66, 121
 izomorfizm, 228, 229

J

jaźń odzwierciedlona, 105

K

Kalev Alexandra, 47
 Kalwin Jan, 63, 182
 kanał komunikacji, 136, 137, 138, 141, 207, 294
 kapitalizm, 60, 61, 63, 68, 289
 kapitał
 kulturowy, 157
 ludzki, 156, 239
 kasta, 157, 158, 167
 Kaufman Jason, 47, 72, 102
 Kelly Erin, 47
 Khurana Rakesh, 72
 King Martin Luther, Jr., 48, 185, 325
 klasa społeczna, 29, 147, 159
 sztywność, 159
 średnia, 160, 298, 299, 300
 walka, 60
 kompetencje, 157
 komunizm, *Patrz:* społeczeństwo
 komunistyczne
 konkubinat, 275
 kontrkultura, 101
 kultura, 28, 40, 91, 92, 94, 95, 175, 228, 233
 badanie, 97
 definicja, 92
 firmy, 319
 głównego nurtu, *Patrz:* kultura
 mainstreamowa
 idealna, 93
 integracja, 106
 kontekst, 95
 korporacyjna, 214, 215, 217, 224
 mainstreamowa, 100, 101, 102, 170
 podziały, 107
 produkcja, 97, 98, 99
 recepcja, 97, 99

rzeczywista, 93
 wysoka, 157
 zmiany, 96
 kulturoznawstwo, 36, 98
 Kunstler James Howard, 263
 kwalifikacje, 155, 156

L

Latynos, 171
 Lenin Włodzimierz, 68
 Lenski Gerhard, 149
 Lieberman Stanley, 323
 literatura, 73
 Luter Marcin, 182

Ł

łącznik, 138

M

majątek, 151, 152
 makrosocjologia, 135
 Malinowski Bronisław, 121
 małżeństwo, 275, 281, 283, 284
 rozwód, 280, 282
 wiek zawarcia, 274
 Mao Zedong, 68
 March James, 230
 Marin Alexandra, 132
 Marks Karol, 27, 52, 59, 60, 68, 107, 148, 149, 160, 178, 182, 183, 189, 237, 238, 288, 289, 299
 marksizm, *Patrz:* społeczeństwo marksistowskie
 materializm, 60
 mawen, 138
 Mayo Elton, 221, 222, 223
 McAdam Douglas, 243
 McLuhan Marshall, 294
 Mead George Herbert, 122
 Merton Robert, 69
 metoda
 analityczna, 76
 ilościowa, 27, 77, 78, 79, 80, 83
 jakościowa, 27, 77, 79, 80, 83
 łączona, 80
 naukowa, 37
 socjologiczna, 62
 statystyczna, 27, 62, 81, 84
 Meyer John, 228

miasto
 dzielnica, *Patrz:* dzielnica
 przedmieścia, *Patrz:* przedmieścia
 socjologia, *Patrz:* socjologia miasta
 mikroklutura, 102
 mikrosocjologia, 28, 109, 122, 126, 135, 206, 245, 309
 Mills Charles Wright, 67, 68, 238
 mit modelowej mniejszości, 168, 169
 model
 cyklu życiowego, 256, 257, 258
 inwazji-sukcesji, 255
 produkcji, 289
 monarchia, 232
 Moore Wilbert, 148, 150
 motywacja, 150, 153, 154
 Moynihan Daniel Patrick, 48
 Murray Charles, 88
 MySpace, 139

N

Nader Ralph, 289
 nauka społeczna, 36
 Newman Katherine, 205, 207, 312
 nierówność społeczna, 30, 146, 148, 150, 159
 dyskryminacja, 157, 158
 edukacja, 156
 kontakty, 154, 156
 kwalifikacje, 155, 156
 skala, 159
 wiedza specjalistyczna, 156
 wrodzona umiejętność, 152, 153
 z przyczyn finansowych, 150
 zawód, 152
 niewolnictwo, 96, 196
 niezbędny kulturowy, 112
 norma, 92, 104, 111, 112, 194, 278
 formalna, 194
 kontekst społeczny, 112
 nieformalna, 194
 społeczna, 31, 37

O

obserwacja uczestnicząca, 65
 Olsen Johan, 230
 operacjonalizacja, 74, 75
 opieka zdrowotna, 278

organizacja, 213
 analiza, 207
 biurokratyczna, *Patrz:* biurokracja
 charytatywna, 31, 41
 formalna, 31, 218
 granice, 225, 226
 jako sieć społeczna, 227
 misja, 229, 230
 naturalna, 217, 319
 nieformalna, 216
 non profit, 41, 42
 opieki zdrowotnej, 279
 otwarta, 217, 224, 233, 319
 racjonalna, 217, 218, 319
 religijna, 30
 społeczna, 31
 orientacja seksualna, 158, 163, 175
 Orwell George, 145, 156
 otyłość, 135, 136
 outsourcing, 160

P

państwo, 232
 Park Robert, 255
 Parsons Talcott, 52, 66, 67, 68, 69, 150, 238
 Patterson Orlando, 72
 Peterson Richard, 311
 Platon, 54
 płęć
 biologiczna, 30, 40, 157, 158, 162, 163, 176
 kulturowa, 30, 40, 158, 172, 174, 176, 281
 społeczna, 30
 podklasa, 260
 Podolny Joel, 116
 politologia, 36, 40
 polityka społeczna, 47, 48
 portal społecznościowy, 139, 303
 profil użytkownika, 139
 postrzeganie socjologiczne, 44
 Powell Walter, 228, 229
 pozytywizm, 56, 57
 prawo, 195, 233
 egzekwowanie, 198
 produkcja kultury, *Patrz:* kultura produkcja
 proletariatus, 60
 protestantyzm, 63
 próbka, 82
 reprezentatywna, 82, 86

- przedmieścia, 257, 259, 260, 280
 bezpieczeństwo, 262
 przekonania religijne, *Patrz:* religia przekonania
 przemiana społeczna, 33
 przestępca, 195, 196
 przestępczość, 31, 44, 67, 193, 195
 kara, 207, 209
 konstrukcja, 199
 na ulicach, 201, 202
 przed sądem, 199, 200
 nieuchronność, 198
 odstraszanie, 207, 209
 prewencja, 207, 209
 przyczyny, 195, 196, 197, 208, 209
 użyteczność, 197, 198
 zwalczanie, 204, 205, 206, 207
 przestępstwo, 195, 200, 201
 de facto, 202
 de iure, 202
 okoliczności, 196
 szkodliwość, 196
 przesunięcie demograficzne, 269
 psychologia, 36, 40
 jednostki, 109
 społeczna, 103
 publikacja recenzowana, 73
 pułapka nostalgii, 281
 Putnam Robert, 103
 pytanie
 empiryczne, 39, 73, 74, 76
 moralne, 39, 74
 socjologiczne, 38, 39, 73
 przykłady, 39
 teoretyczne, 39, 74

R

- racjonalizacja, 64
 racjonalność ograniczona, 117, 130, 220, 221
 rama, 124, 245
 raport Moynihana, 48
 rasa, 30, 40, 65, 157, 158, 162, 163, 164, 167, 175, 176, 315, 325
 rasizm, 67, 158, 163, 166, 256, 325, *Patrz też:*
 dyskryminacja rasowa
 nieświadomy, 168
 Raudenbush Stephen, 47, 205, 263
 recepcja kultury, *Patrz:* kultura recepcja
 reguły społeczne, 49

- religia, 30, 53, 177, 179, 181, 186, 188, 189, 190
 integrująca, 190
 konfliktująca, 190
 organizacja, 182, 184, 188, *Patrz:* organizacja religijna
 cele, 184
 rola, 185, 186
 wybór, 187
 praktykowanie, 186
 przekonania, 30, 182, 183, 184, 186, 189
 zmiana wyznania, 188
 republika
 demokratyczna, 232
 komunistyczna, 232
 rewolucja polityczna, 233, 234, 235
 Riesman David, 66, 68, 258
 rodzina, 53
 imigrancka, 325
 nuklearna, 282, 284
 wielopokoleniowa, 284
 współczesna, 282, 283
 Rokeach Milton, 99
 rola, 122, 123
 Roth Wendy, 171
 ruch
 społeczny, 241, 244, 318
 forma, 241
 przyczyny, 242, 243
 ramy, 245
 rezultaty, 246, 247
 zaangażowanie, 245
 stosunków międzyludzkich, 222, 223
 rząd, 231, 232, *Patrz też:* władze państwowe
 forma, 232, 233
 obalenie, 233, 234, 235
 rządy starszych, 232

S

- Saint-Simon Henri, 58
 samobójstwo, 62, 63
 Sampson Robert, 47, 205, 263
 Schwalbe Michael, 311
 Scott Richard, 31, 217, 319
 seksizm, 158, 163
 sieć społeczna, 29, 125, 126, 128, 132, 139
 analiza, 134, 135, 136, 207
 oddolna, 135
 odgórna, 135
 egocentryczna, 126

- sić społeczna
 - mapa, 129, 130, 133
 - rodzin, 128
 - rozprzestrzenianie zachowań, 136, 137, 141
 - wewnątrz organizacji, 227
 - więzi, *Patrz:* więzi społeczne
- Simmel Georg, 137
- Simon Herbert, 220
- Sinclair Upton, 219
- socjalizacja, 91, 102, 122
 - agent, *Patrz:* agent socjalizacji
 - celowa, 103
 - interpersonalna, 104
- socjalizm, 149
- socjologia, 33, 35, 36, 37, 38, 40, 43, 44, 45, 48, 56, 58, 62, 65, 149, 287, 313
 - dzieciństwa, 38
 - etniczności, 175
 - geneza, 51
 - historia, 51, 52, 68
 - kultury, 175
 - ludzkiego życia, 267, 270, 271, 273
 - miasta, 32, 250, 252, 254, 259, 260
 - paradoks, 319
 - polityczna, 32, 231, 238
 - przyszłość, 302, 303
 - rasy, 175
 - rodziny, 279, 280, 281, 282, 283
 - sieci społecznych, 29
 - służby zdrowia, 278
 - społeczna, 175
 - teoretyk systemów-światów, 160
 - współczesna, 68
 - zdrowia, 275, 276, 277, 278
- solidarność, 189
 - mechaniczna, 180, 291
 - organiczna, 180, 291
- sondaż, 75
- społeczeństwo, 37, 52, 64, 110, 125, 314
 - demokratyczne, 241
 - feudalne, 54
 - globalne, 290
 - idealne, 54, 327
 - kapitalistyczne, 53, 151, 159, 182
 - komunistyczne, 149, 289
 - marksistowskie, 149, 289
 - matriarchalne, 53
 - mity, 321, 322, 323, 325, 326, 327
 - organizacja, 28, 53, 54, 55
 - patriarchalne, 53
 - rozpad, 53
 - zmiany, 287, 288, 290, 294, 296, 297, 318
 - etap, 288
- społeczność
 - dzielnicy, 254, 255, 256
 - miasta, 254
 - przedmieść, 257, 259
 - transnarodowa, 296
 - ulicy, 252, 253
- sprzedawca, 138
- starość, 271
- status, *Patrz:* struktura status
- statystyka, 81, 82
 - wady, 87
- Steinem Gloria, 172
- stereotypizacja, 30
- Stewart Martha, 134
- stowarzyszenie, *Patrz:* Gesellschaft
- strategia marketingowa, 138
- stratyfikacja, 29
 - atrybut, 147
 - nabyty, 147
 - przypisany, 147, 150
- geologiczna, 146
- społeczna, 146, 147, 148, 149, 150, 159
 - dyskryminacja, 157, 158
 - edukacja, 156
 - kontakty, 154, 156
 - kwalifikacje, 155, 156
 - wiedza specjalistyczna, 156
 - wrodzona umiejętność, 152, 153
 - z przyczyn finansowych, 150
 - zawód, 152
- struktura, 28, 92, 93, 101, 205, 228
 - fundamenty, 93
 - status, 93, 94, 122, 123, 157
 - zmiany, 94, 96
- subkultura, 101, 102, 187
- subsubkultura, 101
- Summers Lawrence, 224
- Swidler Ann, 112
- sygnalista, 224
- szkoła chicagowska, 27, 65, 67, 122, 153, 170, 255

Ś

środowisko, 103, 104, 319

T

Taylor Frederick, 218, 219, 222, 223
 taylorizm, 218
 technologia, 297
 teokracja, 232
 teoretyk konfliktu, 237
 teoria, 73
 asymilacji, 170
 cyklu życiowego, 256, 257, 258
 etapów, 288
 historii Marksa, 60
 medianowego wyborcy, 240
 mobilizacji zasobów, 243
 modelowej mniejszości, 168, 169
 Parsonsa, 66
 racjonalnego wyboru, 114, 115, 116, 117, 197
 rozbitych okien, 47
 względnej deprywacji, 242
 terror, 45
 think tank, 41
 Thomas Jammie, 202
 Thomas William, 153, 168
 Tönnies Ferdinand, 250, 251
 tożsamość etniczna, 65
 triada zakazana, 140
 Tubman Harriet, 196

U

ubóstwo, 67
 umiejętności miękkie, 224
 uprzedzenia, 162, 324
 uprzedzenie, 45
 urbanizm nowy, 263
 ustrój polityczny, 55
 uszlachetnienie, 261
 uwarstwienie, *Patrz*: stratyfikacja

V

Vidmar Neil, 99

W

Wallerstein Immanuel, 160
 wartości, 28, 92, 104, 112, 322
 kulturowe, 52
 moralne, 93
 religijne, 30, 183, 184, 186, 189
 rodzinne, 280
 Washington George, 196
 Waters Mary, 164, 165

Weber Max, 27, 33, 52, 59, 63, 64, 151, 181, 182, 183, 184, 189, 215, 288, 291, 292
 West Cornel, 224
 White Cynthia, 99
 White Harrison, 99
 Whyte William Foote, 252, 253, 308
 Whyte William H., 72, 252, 258, 259, 309
 wiara, 186, *Patrz też*: religia
 wiedza specjalistyczna, 156, 157
 wiek
 dzieciństwo, *Patrz*: dzieciństwo
 okres dojrzewania, 269
 społeczna konstrukcja, 268
 więzi społeczne, 103, 155
 przechodniość, 140
 silne, 130, 131
 słabe, 131
 tworzenie, 133
 Wilson William Julius, 260
 Winship Christopher, 186, 205
 władza, 236
 gospodarcza, 239
 gra o sumie zerowej, 236, 237
 kulturowa, 239
 pluralizm, 238, 239, 240, 241
 polityczna, 239
 związana z sieciami społecznymi, 239
 władze państwowe, 232, 233, *Patrz też*: państwo
 autonomia, 238
 finansowanie, 237
 wolność, 151
 wspólnota, *Patrz*: Gemeinschaft
 wybór, 114
 altruizm, 120
 emocje, 118, 119
 nieoptymalny, 117
 nieracjonalny, 117, 118
 racjonalny, 114, 115, 116, 130
 wykorzystywanie, 45
 wyzysk, 160

Z

zarządzanie naukowe, 218
 zawód, 152
 prestż, 152, 154
 zdrowie, 275, 276, 277
 opieka, *Patrz*: opieka zdrowotna
 psychiczne, 277
 zawody medyczne, 279
 Zelizer Viviana, 270, 31

PROGRAM PARTNERSKI

GRUPY WYDAWNICZEJ HELION

1. ZAREJESTRUJ SIĘ
2. PREZENTUJ KSIĄŻKI
3. ZBIERAJ PROWIZJĘ

Zmień swoją stronę WWW
w działający bankomat!

Dowiedz się więcej i dołącz już dzisiaj!

<http://program-partnerski.helion.pl>

GRUPA WYDAWNICZA

Helion SA

Zrozum interakcje międzyludzkie!

Socjologia jest nauką o interakcjach społecznych. Bez względu na to, czy właśnie rozpoczynasz zajęcia z socjologii, czy chcesz wykorzystywać wiedzę socjologiczną w życiu osobistym lub zawodowym, *Socjologia dla bystrzaków* pomoże Ci zrozumieć, jak analizować naukowo organizacje społeczne i strukturę kulturową.

W książce:

- Historia badań socjologicznych
- Ruchy społeczne i socjologia polityczna
- Wskazówki, jak myśleć o świecie w sposób obiektywny
- Role, jakie odgrywają w społeczeństwie rasa, płeć biologiczna i religia

Dr Jay Gabler jest autorem książek, redaktorem i wykładowcą w koledżu. Uzyskał doktorat na Uniwersytecie Harvarda. Obecnie uczy w Rasmussen College w stanie Minnesota.

dla
bystrzaków

Zamówienia telefoniczne:

 0 801 339900 0 601 339900

septem
septem.pl

Sprawdź najnowsze promocje:
● <http://dlabystrzakow.pl/promocje>
Książki najchętniej czytane:
● <http://dlabystrzakow.pl/bestsellery>
Zamów informacje o nowościach:
● <http://dlabystrzakow.pl/nowosci>

Hellon SA
ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice
tel.: 32 230 98 63
e-mail: rady@dlabystrzakow.pl
<http://dlabystrzakow.pl>

Cena 39,90 zł

ISBN 978-83-283-3345-1

9 788328 333451